

Συνοριακής

...ποδηλατική διάσχιση !!! ΓΡΑΜΜΗΣ

Κείμενο: Γιάννης Πρασάς
Φωτογραφίες: Αντώνης Νικολόπουλος

Υπάρχουν λέξεις που το άκουσμά τους και μόνο δημιουργεί συνειρμούς σε δρόμους ταξιδιάρικους. Η λέξη "απογείωση", για παράδειγμα, εκτός κι αν είσαι πιλότος ή αεροσυνοδός, "κατάστρωμα", εκτός αν είσαι ναυτικός, "διόδια", εκτός αν είσαι υπάλληλος του ταμείου Εθνικής Οδοποιίας, "διάσελο", εκτός αν είσαι άσχετος από βουνά, "τελωνείο", εκτός αν είσαι τελωνειακός ή έχεις πάρε δώσε με τελωνειακούς.

Καμιά όμως λέξη ταξιδιάρικια δεν μπορεί να αποτυπώσει την έννοια "ταξίδι" περισσότερο από την έννοια "συνοριακή γραμμή".

Εκτός πάλι κι αν είσαι Ισλανδός...

Ο ΦΙΛΟΣ ΜΟΥ Ο ΘΟΔΩΡΗΣ είναι Καστοριανός βέρος. Είναι επίσης δεινός ποδηλάτης και γνήσιος φυσιολάτρης. Μπαίνει σε δάσος και ξεχνάει να βγει. Τα χαρακτηριστικά του αυτά συχνά λειτουργούν συνδυαστικά και τον οδηγούν σε άγνωστα μονοπάτια, που κάποιες φορές καταλήγουν στην Αλβανία. Μερικά από τα χιλιόμετρα της συνοριακής γραμμής είναι γι' αυτόν μια σχεδόν καθημερινή, ποδηλατική, πραγματικότητα. Τα υπόλοιπα, ήταν όνειρο.

Για μένα από την άλλη, η συνοριακή γραμμή ήταν μια παχιά κόκκινη γραμμή που είχα από καιρό χαράξει στο μεγάλο χάρτη της Ελλάδας που έχω στο γραφείο μου. Ξεκινούσε αρκετά πάνω αριστερά στο χάρ-

τη, σε μια μικρή κουκίδα που υποδήλωνε την ύπαρξη χωριού, και τερμάτιζε σε μια αντίστοιχη κουκίδα, αλλά τέρμα πάνω και δεξιά, στο βορειοανατολικότερο δηλαδή άκρο της Ηπειρωτικής Ελλάδας. Ενδιάμεσα περνούσε από πολλές άλλες μικρές στρογγυλές κουκίδες, έτεμνε λεπτές μπλέ γραμμές, έγλυφε μπλέ κηλίδες, ακουμπούσε σκούρο καφέ επιφάνειες και μαύρες τριγωνικές κουκίδες, ακολουθούσε λεπτές μαύρες γραμμές, κάποιες φορές και κίτρινες. Και από καθαρή οργανωτική διαστροφή είχα μετρήσει πόσες κουκίδες, στρογγυλες ή τριγωνικές, πόσες γραμμές, μαύρες - μπλε και κίτρινες-λεπτές χοντρές συνεχόμενες και διακεκομμένες, συναντούσαν την κόκκινη γραμμή του μαρκαδόρου μου.

Καλώς τους !

ΊΣΩΣ ΚΑΙ ΕΠΕΙΔΗ η ισχυρή επιθυμία αργά ή γρήγορα δημιουργεί τις προϋποθέσεις πραγματοποίησης, το πρωί της 15ης Μαΐου μας βρήκε να στήνουμε τα αντίσκηνά μας στην παραλία της Σαγιάδας, στο βορειοδυτικότερο δηλαδή χωριό της Ελληνικής βόρειας παραμεθόριου. Στόχος μας δεν ήταν απλά η διάσχιση της συνοριακής γραμμής, αλλά η κατά το δυνατόν πληρέστερη αποτύπωση των εικόνων της σε φιλμ. Και μέγιστος χρόνος, δέκα ημέρες. Όχι γιατί το δέκα είναι "στρογγυλό", αλλά γιατί μέχρι τόσο μπορούσαν να διαθέσουν οι περισσότεροι από αυτούς που συμμετείχαν. Οι οποίοι με τη σειρά τους ήταν στον αριθμό επτά, επίσης όχι λόγω της κάποιας "μυστικιστικής" δύναμης του αριθμού επτά, αλλά γιατί αυτός ήταν ο ελάχιστος αριθμός των ατόμων που θα έπρεπε να έχει μια ομάδα με τους δικούς μας στόχους. Οι εικόνες που θα βλέπαμε έπρεπε να μεταφερθούν στον "έξω" κόσμο αντάξια της πραγματικής τους ομορφιάς, και για να γίνει αυτό η ομαδική συνεργασία ήταν απαραίτητη. Ο Κώστας Συμελίδης, κορυφαίος αθλητής ορεινής ποδηλασίας από τη Θεσσαλονίκη, δέχτηκε με ενθουσιασμό την πρόταση να ποδηλατήσει μαζί με το Θοδωρή, με τον όρο να προσαρμόσουμε τα πλάνα στο ιδιαίτερα φορτωμένο αγωνιστικό του πρόγραμμα. Ο Αντώνης ήρθε από την Τήνο για να καλύψει ποικίλες ανάγκες της αποστολής μας. Ένας άλλος Αντώνης, επαγγελματίας φωτογράφος, εκπαιδευτής ιστιοπλοΐας και λάτρης της Φύσης και ο Χάρης, κάμεραμαν με εμπειρία σε βιντεοσκόπηση υπαίθριων αθλημάτων είχαν την ευθύνη της οπτικής καταγραφής. Και τέλος ένας ακόμα Κώστας, φίλος και στενός συνεργάτης, με τον οποίο μαζί είχαμε επεξεργαστεί το βασικό οργανωτικό σχέδιο. Όπως συμβαίνει με όλα τα οργανωτικά σχέδια που

Στόχος μας δεν ήταν απλά η διάσχιση της συνοριακής γραμμής, αλλά η κατά το δυνατόν πληρέστερη αποτύπωση των εικόνων της σε φιλμ.

σέβονται τον εαυτό τους, έτσι και το δικό μας περιείχε αρκετά κεφάλαια στο γράμμα Δ (διανυκτέρευση, διαδρομή, διατροφή) και τέλειωνε με το κεφάλαιο που μπαίνει πάντα στο τέλος, αν και δικαιωματικά η θέση του είναι στην αρχή: Απρόοπτα.

Ω ρα καλή

ΟΙ ΠΕΝΤΕ "ΝΟΤΙΟΙ" ξεκινήσαμε από την Αθήνα, με ενδιάμεσο σταθμό τη Λάρισα, όπου παραλάβαμε τον Κώστα το Θεσσαλονικιό, που μόλις είχε νικήσει σε ποδηλατικό αγώνα στον γειτονικό Κίτσαβο. Σύντομα τον προσφωνούσαμε "Συμέλ", για να μην ακούμε δύο "ναι" κάθε φορά που λέγαμε "Κώστα". Φτάνοντας στα Ιωάννινα ανηφορίσαμε προς την αγαπημένη μας Κόνιτσα για να διανυκτερεύσουμε όλοι μαζί πλέον, καθώς εκεί μας περίμενε ήδη

Μέρα 0, πριν από την εκκίνηση στη Σαγιάδα. "Τελικά τη στερέωσα καλά ή θα πέσει και θα ψάχνουμε στο Γράμμο για κάμερα ; ..." Τελικά δεν έπεσε.

ο Θοδωρής που στο μεταξύ είχε έρθει από την Καστοριά. Φάγαμε ελαφρά, και με τη βοήθεια φίνου τσίπουρου, χαλαρώσαμε γρήγορα και πέσαμε σε ύπνο βαθύ. Κάθε μία από τις επόμενες δέκα νύχτες ξέραμε ότι θα ήταν εντελώς διαφορετική από τις υπόλοιπες.

Στη **Σαγιάδα** φτάσαμε τη Δευτέρα, νωρίς το μεσημέρι, ενώ η θερμοκρασία που ήταν 0οC όταν περάσαμε την Κατάρα, είχε σκαρφαλώσει στους 27, δημιουργώντας μια εξαιρετικά θετική προδιάθεση σε όλους μας. Ο δήμαρχος Σαγιάδας μας ξενάγησε στο νεοϊδρυθέν Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης, που μας εντυπωσίασε όχι μόνο για την, σπάνια για τα Ελληνικά δεδομένα, προσεγγιμένη αισθητική του αλλά, και κυρίως, για τον ευχάριστο και ευκολοκατανόητο τρόπο που παρουσιάζοντο οι σχετικές πληροφορίες. Περιπατήσαμε στο γραφικό λιμανάκι της Σαγιάδας, πιάσαμε κουβέντα με ντόπιους ψαράδες και με ένα υπερήλικα ποδηλάτη που περήφανα μας επεδείκνυε το ποδήλατό του, αντίκα του 1953, χωρίς φρένα, αλλά με άπειρη συναισθηματική βαρύτητα. Αναζητώντας στη συνέχεια χώρο κατάλληλο για διανυκτέρευση, προωθηθήκαμε δύο ακόμα χιλιόμετρα βαθύτερα στην "παραινυχίδα" Ελληνικής γης που χώνεται στο νοτιοδυτικό άκρο της Αλβανίας. Εντοπίσαμε μια συστάδα από βαθύσκιατα χαμηλά πεύκα και, δίπλα τους, μια πηγή. Σε συνδυασμό με τη γαλήνια θάλασσα και το δειλινό με θέα τα φώτα της κοσμοπολίτικης Κέρκυρας, η παραμονή μας στη Σαγιάδα δε θα μπορούσε να γίνει καλύτερη.

Ωρα μηδέν, μηδέν

υπόμετρο

Η ΕΚΚΙΝΗΣΗ ΜΑΣ δόθηκε το πρωί της επόμενης ημέρας, μπροστά στο τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Σαγιάδας, υπό το ενθαρρυντικό ήχο των φωνών και των χειροκροτημάτων από τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου. Αν και είχαμε εγκαίρως ενημερώσει τους τοπικούς φορείς για το εγχείρημά μας, η θετική τους ανταπόκριση ξεπέρασε κάθε προσδοκία μας. Τα παιδάκια ήξεραν το στόχο μας, και δεδομένης της αγάπης κάθε παιδιού για το ποδήλατο, η χαρά τους για το περιεργό γεγονός που ξεκινούσε στον απομακρυσμένο τόπο τους έκανε τα πρόσωπά τους να λάμπουν. Τιμήξ ένεκεν αποφασίσαμε να καλύψουμε πο-

δηλατικά όλη την παραμεθόριο του νομού Θεσπρωτίας, καθώς μάλιστα οι ποδηλάτες της ομάδας ήταν ξεκούραστοι, και η διαδρομή σχεδόν μόνο άσφαλτος. Στάση κάναμε μόνο στο φυλάκιο του Αμπελώνα, από τα πλέον κομβικά σημεία διακίνησης Βορειοηπειρωτών. Από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας, ένα εκατομμύριο άνθρωποι έχουν περάσει από εκεί. Μια σύγχρονη "νήσος 'Ελις", στο πιο ορεινό και πιο άγριο. Μπαίνοντας στο νομό Ιωαννίνων, κινηθήκαμε βόρεια σε σχετικά σκληρούς χωματόδρομους, έχοντας γύρω μας τις καμένες πλαγιές του Κασιδιάρη. Σχεδόν έρημα τα χωριά που συναντούσαμε, ανταλλάξαμε χαιρετισμούς με τους ελάχιστους υπερήλικες ακρίτες, μέχρι που φάνηκε η άσφαλτος που οδηγούσε στη Συνοριακή διάβαση της Κακαβιάς.

"Ρητά και κατηγορηματικά" ο αξιωματικός υπηρεσίας μας απαγόρευσε τη φωτογράφιση, έτσι και εμείς φορτώσαμε τα ποδήλατα στο αυτοκίνητο και συνεχίσαμε οδικά πλέον, διασχίζοντας την απίστευτη "ζούγκλα" της περριοχής του **Πωγωνίου**. Ακολουθώντας τις οδηγίες του χάρτη μας φτάσαμε ακριβώς δίπλα στα Ιαματικά λουτρά στα **Καβάσιλα**, στη νότια όχθη του *Σαραντάπορου* και συνειδητοποιήσαμε ότι δεν υπήρχε τρόπος να περάσουμε στην απέναντι πλευρά. Ακολουθώντας, από ένστικτο κυρίως, ένα κακοτράχαλο χωματόδρομο, βγήκαμε στον κεντρικό δρόμο και σύντομα φτάσαμε στον **Αμάραντο**. Να πάτε στον Αμάραντο. Από πουθενά αλλού δεν υπάρχει καλύτερη θέα προς τους ορεινούς όγκους της *Τύμφης* και του *Σμόλικα*. Από πουθενά αλλού δεν θα βλέπετε συγχρόνως τις κορυφές του Σμόλικα, τις βόρειες ορθοπλαγιές της *Τύμφης* (Γκαμήλα, Πλόσκος, Βαρελάκι κλπ) αλλά και την Αστράκα, ακόμα και το διάσελο του καταφυγίου!

Διανυκτερεύσαμε στην παιδική χαρά, έχοντας δύο ακόμα γεγονότα να θυμόμαστε. Τη σύλληψη εννιά Αλβανών λαθρομεταναστών σχεδόν μπροστά στα μάτια μας, και τη γνωριμία με τον κυρ Κώστα, την "ψυχή" του χωριού. Όταν του ζητήσαμε λίγο τσίπουρο, ο κυρ Κώστας μας "ψάρωσε", λέγοντάς μας με ύφος που δεν σήκωνε δεύτερη κουβέντα "*ήρθατε αργά, ως ερχόσασταν νωρίτερα*".

Οι δύο επόμενες ώρες της ιστορίας με βρήκαν μαζί με το Θοδωρή να μιλάμε με τον κυρ

Κώστα, τόσο ζεστά και ανθρώπινα, που ξεχάσαμε το φαγητό, που στο μεταξύ είχε ετοιμαστεί στο camp. Για την ακρίβεια, περισσότερο ακούγαμε παρά μιλάγαμε, καθώς όταν άνθρωποι σαν τον συνομιλητή μας αποφασίζουν να ανοίξουν την καρδιά τους, το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι απλά να ακούς...

Ορθοπεταλιές στον Γράμμο

ΤΟ ΠΡΩΪΝΟ ΣΤΟΝ ΑΜΑΡΑΝΤΟ ήταν ελαφρώς στρατιωτικό! Ο διοικητής της στρατιωτικής μονάδας που ήταν υπεύθυνη για την ασφάλεια της περιοχής είχε έρθει από την Κόνιτσα για να μας υποδεχτεί αλλά και για να μας δείξει ποδηλατικές διαδρομές που δεν αναγράφονται σε κανένα χάρτη. Ευτυχώς που ήρθε... Πρόθεσή μας ήταν να κινηθούμε από δασικούς δρόμους όσο το δυνατόν πλησιέστερα στα Ελληνοαλβανικά σύνορα, πρόθεση που αν προσπαθούσαμε να πραγματοποιήσουμε ίσως τώρα να ήμασταν ακόμα εκεί. Οι πρόσφατες έντονες βροχοπτώσεις είχαν

Με φόντο την Τύμφη, λίγο πριν τον τερματισμό της πρώτης ημέρας.

κυριολεκτικά εξαφανίσει ολόκληρα κομμάτια από το δαιδαλώδες σύστημα δασικών δρόμων που γλύφει τη νότια (Ελληνική) πλευρά της δυτικής απόλιξης του Γράμμου. Έτσι, κινηθήκαμε οδικά μέχρι την **Αετομηλίτσα**, απ' όπου ξεκίνησε η δεύτερη, πολύ σκληρή αυτή τη φορά, ποδηλατική διαδρομή. Ο Κώστας "Συμέλ" και ο Θοδωρής, σε εκπληκτική φυσική κατάσταση και οι δύο, ποδηλατούσαν με σταθερό ρυθμό στις τρομακτικές κλίσεις των πλαγιών του **Γράμμου**. Εμείς τους ακολουθούσαμε με τα αυτοκίνητα, συνειδητοποιώντας ότι η άγρια ομορφιά του Γράμμου αποτελεί ένα αυτόνομο κεφάλαιο της Ελληνικής Φύσης. Στη δυτική πλαγιά των **Αρρένων**, σε υψόμετρο κάτι παρακάτω από 2.000 μ., μια χιονούρα μήκους περίπου 30 μέτρων καιι πλατύς... ακριβώς όσο ο δρόμος, ανάγκαζε τα τετράτροχα οχήματα να υποχωρήσουν. Οι ποδηλάτες θα συνέχιζαν τη διαδρομή τους στις κορυφογραμμές του Γράμμου, μέχρι να πέσουν στην

ανατολική πλευρά, που ο Θοδωρής ως Καστοριανός γνώριζε σαν την παλάμη του, με προσορισμό το χωριό **Νέα Κοτύλη**. Από εκεί τους παραλάβαμε τρεις ώρες αργότερα, ενώ στο μεταξύ είχαμε χαιρετήσει τον υψηλόβαθμο στρατιωτικό που για αρκετές ώρες λειτουργούσε σαν μέλος της ομάδας μας.

Ξεμακρύναμε για λίγο από τα σύνορα, για μια σύντομη στάση ανεφοδιασμού στην *Καστοριά*, και κινηθήκαμε γρήγορα με βορεινή κατεύθυνση. Οι **Πρέσπες** μας περίμεναν! Φτάσαμε αργά το απόγευμα και κατασκηνώσαμε στο νοτιότερο σημείο της Μεγάλης Πρέσπας. Η εικόνα που αντικρύσαμε ήταν διαφορετική από ό,τι περιμέναμε. Ο σχετικά δυνατός βοριάς και τα κύματα που δημιουργούσε, σε συνδυασμό με τον αχανή ορίζοντα της Μεγάλης Πρέσπας,

Και όμως δεν είναι Ιόνιο. Σε αντίθεση με τον άνεμο που φύσαγε το προηγούμενο απόγευμα, όταν η Πρέσπα έμοιαζε με παραλία στις Κυκλάδες, η άπνοια που επικρατούσε το πρωί της τρίτης ημέρας αποκάλυψε τη γαλήνια μορφή της. Η απέναντι όχθη είναι έδαφος Αλβανικό.

έδιναν την εντύπωση ότι βρισκόμασταν σε κάποια "θαλασσίνη" παραλία παρά στην γαλήνη ενός υδροβιότοπου. Το υψόμετρο που έδειχνε κάτι λιγότερο από 1.000 μ, έβαζε κάπως τα πράγματα σε τάξη.

Πόσα χωρούν σε μια μέρα.

ΤΟ ΠΡΩΙ ΟΜΩΣ, καταλαβαίνεις τη διαφορά. Επιφάνεια λάδι και ένα σμήνος από αργυροπελεκάνους μερικές δεκάδες μέτρα από τα αντίσκηνά μας. Εκτός από ένα μικρό κομμάτι γης που βρισκόταν στα αριστερά μας, σχεδόν οποιοδήποτε άλλο ορατό τμήμα στεριάς ήταν έδαφος Σκοπίων. Εξαιρετικό ποδηλατικό, και όχι μόνο, ενδιαφέρον είχε η χωμάτινη διαδρομή μήκους περίπου 20 χιλιομέτρων, που ξεκινάει από το γραφικό λιμανάκι *Ψαράδες*, κινείται κυκλικά στη δυτικό χερσόνησο που "χώνεται" στη Μικρή Πρέσπα και καταλήγει στο σημείο συνάντησης των δύο Πρεσπών. Το μαγευτικό πρωινό στις Πρέσπες, διαδέχθηκε μια εξαντλητική διάσχιση του **όρους Βαρνούς**, για το οποίο ελάχιστα γνωρίζαμε. Το προηγού-

μενο βράδυ μάλιστα συγκρίνοντας δύο διαφορετικούς χάρτες, διαπιστώσαμε ότι στον ένα, που θεωρούσαμε και πιο αξιόπιστο, η μαύρη γραμμούλα που υποτίθεται ότι αντιπροσώπευε τη διαδρομή μας, σταματούσε κάπου μέσα στις δυτικές γυμνές πλαγιές. Οι πληροφορίες ωστόσο που πήραμε από κατοίκους του Αγίου Γερμανού, επιβεβαίωναν το προσπελάσιμο του όρους. Η διάσχιση του Βαρνούντα αποδείχθηκε τελικά μια απροσδόκητα ευχάριστη έκπληξη. Ο χωματόδρομος, φαρδύς και καλοπατημένος στα πρώτα χιλιόμετρα κινείτο σε μια καταπράσινη ρεματιά, συνοδευόμενος από τον χαρακτηριστικό ήχο των νερών που αμέριμνα κατηφόριζαν με αντίθετη προς εμάς διεύθυνση. Σύντομα όμως η ειδυλιακή αυτή εικόνα αντικαταστάθηκε από σκληρό χωματόδρομο, βατό ωστόσο, με σταθερές μεγάλες κλίσεις, νεροφαγώματα και άγριο περιβάλλον που θύμιζαν έντονα τις αλπικές στιγμές του Γράμμου. Φτάνοντας στο διάσελο μεταξύ των δύο ψηλότερων κορφών, διαπιστώσαμε ότι η ανατολική πλευρά του όρους ήταν ένας άλλος κόσμος. Η υψομετρική διαφορά που εδώ και

 Όρος Βαρνούς (Βαρνούντας):
Απρόσμενη ευχάριστη έκπληξη για τους ποδηλάτες, οπτική πανδαισία για όλους.

ώρα σκαρφαλώναμε, χανόταν σε μερικά μόλις χιλιόμετρα, σε σχεδόν κάθετες δασωμένες πλαγιές, που ανάγκαζαν το δρόμο να τραβερσάρει σε όλο τους το πλάτος προκειμένου να προσφέρει κλίσεις υποφερτές για οχήματα. Ο Κώστας και ο Θοδωρής σύντομα χάθηκαν από τον οπτικό μας πεδίο, δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι αποτελούσαν τα ταχύτερα κινούμενα αντικείμενα που εμφανίσθηκαν ποτέ στο όρος Βαρνούς. Λίγο αργότερα μας περίμεναν εξαντλημένοι και ευτυχισμένοι στο καφενείο του χωριού Κρατερό, όπου θαμώνας μας ρωτούσε επίμονα σε "βαριά" Ελληνικά: "Εγώ είμαι Μακεδόνας, εσείς τι είστε;" Όποια και αν ήταν η απάντηση που δίναμε, ακούγαμε και πάλι την ίδια ερώτηση. Αν και γνωρίζαμε ότι κυρίως μιλούσε το αλκοόλ, για πρώτη φορά νιώσαμε τόσο έντονα ότι η συνοριακή γραμμή δεν είναι μόνο εναλλαγή τοπίων, υψομέτρων, αλλά μίγμα πολιτισμών, θρησκειών και ιστορίας.

Την πεδιάδα που εκτείνεται βόρεια της Φλώρινας την προσπεράσαμε χωρίς χρονοτριβές, με στόχο να ξεκινήσουμε σε ώρα ασφαλείας την ανάβαση μας στον επόμενο ορεινό όγκο, που ήδη ορθωνόταν μπροστά μας. Το **Καϊμακτσάλαν** ήταν η απογευματινή μας πρόκληση. Ο Κώστας και ο Θοδωρής είχαν προηγούμενη ποδηλατική εμπειρία στο βουνό αυτό, αλλά ποτέ από την λιγότερο γνωστή δυτική του πλαγιά.

Μετά το χωριό **Σκοπός**, το τελευταίο πριν ξεκινήσει η κυρίως ανάβαση, επικράτησε η κοινή αίσθηση ότι η διαδρομή που πρότεινε ο χάρτης, και μάλιστα ως γραφική, δεν ήταν παρά μια καλοστημένη παγίδα για νυχτερινή περιπέτεια. Ο **κυρ Χρήστος** ήταν αυτή τη φορά ο από μηχανής θεός μας. Τον είδαμε ξαφνικά δίπλα μας ενώ βγαίναμε από μια στενή και

ανηφορική φουρκέτα. Πριν προλάβουμε καλά καλά να τον ρωτήσουμε - προφανώς και πολλοί άλλοι είχαν ακολουθήσει την ίδια γραφική διαδρομή- μας φώναξε: "**Ελάτε να σας κάνω σκίτσο**". Υλοτόμος που γνώριζε πιθαμή προς πιθαμή όλο το δάσος. Γύρω του ήταν πέντε-έξι Αλβανοί που εργαζόντουσαν γι' αυτόν. Και αυτοί με τη σειρά τους ήταν φιλικόι, μιλούσαν με σεβασμό στον κυρ Χρήστο που και αυτός φαινόταν πολύ άνετος μαζί τους. Παρά το σκίτσο του κυρ Χρήστου, φτάσαμε δυό ακόμα φορές σε αδιέξοδο.

Η ποδηλασία τελείωσε, τα ποδήλατα φορτώθηκαν και επιτέλους γύρω στις 8 το βράδυ "πέσαμε" στο κύριο ασφάλτινο δρόμο, στην νοτιοανατολική πλευρά του όρους, που σύντομα μας οδήγησε στο έρημο και αγνώριστο Χιονοδρομικό. Οι φαντάροι μας έδωσαν ψωμί από το υστέρημά τους, και εμείς τους δώσαμε χυμούς, απ' το περίσσειμά μας. Αντίθετα δεν μας έδωσαν άδεια να ανηφορίσουμε προς την κορυφή, αν και η πρόσβαση στον προορισμό είναι καθ' όλα επιτρεπτή όσο λειτουργεί το Χιονοδρομικό. Εν πάσει περιπτώσει, δεν χάθηκε και ο κόσμος... Το βράδυ η

"Κατέβα να σου κάνω σκίτσο" μας φώναξε ο κυρ Χρήστος, όταν τον συναντήσαμε σαν από μηχανής θεό, στο λαβύρινθο του Καϊμακτσάλαν. Και το σκίτσο μας έφτιαξε και τσίπουρο μας κέρασε. Να 'σαι καλά κυρ Χρήστο!

θερμοκρασία έπεσε στους 4°C, και επιτέλους δικαιώθηκε η επιλογή μας να φέρουμε τους χειμερινούς υπνόσακους.

Λίμνες και πάλι λίμνες.

Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ ήταν μια ακόμα ζεστή καλοκαιρινή μέρα. Κινηθήκαμε νοτίως του όρους *Πίνοβο* και βορείως του όρους *Πάικο*, δηλαδή πολύ κοντά στα σύνορα. Μια σύντομη στάση στους **Ευζώνους**, όπου τριακόσιες τουλάχιστον νταλίκες περίμεναν υπομονετικά τη σειρά τους, καθώς η πανελλαδική απεργία δεν άφησε αμέτοχους τους υπάλληλους των Τελωνείων. Εκεί τα ποδήλατα κατέβηκαν από τις σχάρες και οι ποδηλάτες με γρήγορο ρυθμό πέρασαν από πέντε ακριτικά χωριά, ένα μά-λιστα εκ των οποίων είχε το όνομα Ακρίτας. Φτάνοντας στη **Δοϊράνη**, κάπως απογοητευτήκαμε. Δεν ξέρω αν οφείλεται στη θολή ατμόσφαιρα, στο "άδειο" τοπίο ή στην έλλειψη χρωμάτων, αλλά με εξαίρεση την καθαρή οπτική επαφή με τις Σκοπιανές κωμοπόλεις που

Απογευματινή ανάβαση στο Καϊμακτσαλάν.

ξεχώριζαν απέναντι δίνοντας μια αίσθηση μυστηρίου στο περιβάλλον, η Δοϊράνη μας κράτησε ελάχιστα. Υποψιάζομαι ωστόσο ότι σοβαρότερος λόγος για τον, ας μας επιτραπεί, "κακό" βαθμό που της βάλαμε, ήταν ότι τρία από τα πέντε άτομα της ομάδας που έφτασαν στη Δοϊράνη, σχεδόν αμέσως παρουσίασαν αλλεργική κρίση. Ε, όταν τα μάτια σου είναι κόκκινα, η μύτη σου τρέχει σα βρύση, ο λαιμός σε γαργαλάει και η μιά "καντίλα" εμφανίζεται μετά την άλλη, είναι κάπως δύσκολο να κρίνεις αντικειμενικά, όχι μόνο το τοπίο, αλλά και τους ανθρώπους. Γι' αυτό με τις πρώτες μεταξύ μας μουρμούρες, τα μαζέψαμε γρήγορα και φύγαμε οδικά προς **Κερκίνη**, όπου θα συναντούσαμε το δεύτερο όχημα που στο μεταξύ είχε σταματήσει στο Πολύκαστρο για ανεφοδιασμό. Ο φίλος μας ο **Γιάννης Ρέκλος**, που πρωτοστατεί στις προσπάθειες για την ανάδειξη και την προστασία του υδροβιότοπου, μας περίμενε στην Κερκίνη, στο ομώνυμο χωριό. Αργά

το απόγευμα μπήκαμε, εγώ και ο φωτογράφος μας, στη λίμνη. Πλησιάσαμε αρκετά στο πυρήνα του υδροβιότοπου και νιώσαμε σαν πρωταγωνιστές στο "Αποκάλυψη Τώρα". Τα πλάνα μας για φωτογράφιση στην περιμετρική της λίμνης πήγαν μονομιάς περίπατο. Οι μοναδικές εικόνες και οι αλλόκοτοι ήχοι από την άγνωστη σε μας πτηνοπανίδα που φωλιάζει στην αγκαλιά του υδρόβιου δάσους, έριξαν τους σφυγμούς μας στον πάτο, δημιουργώντας μας μια αίσθηση γαλήνης, χαλάρωσης αλλά και...εξάρτησης. Έπρεπε να μπορούμε και πάλι, με κανό αυτή τη φορά, ώστε αθόρυβα να μπορούμε να πλησιάσουμε πιο κοντά, χωρίς να ενοχλήσουμε τα πουλιά - αν και η λέξη "πουλιά" μάλλον ακούγεται υπεραπλοϊκή όταν έχουμε να κάνουμε με 270 είδη σπάνιων πτηνών... Και επιπλέον, την εμπειρία αυτή έπρεπε να τη μοιραστούμε με όλα τα μέλη της ομάδας. Το βράδυ σήσαμε κατασκήνωση πολυτελείας στις εγκαταστάσεις του **"Οικοπεριγηγή"**. Αν και η επόμενη ημέρα θα ήταν

Ευτυχία είναι.....να "ανακαλύπτεις" την Κερκίνη.

αρκετά δύσκολη, κοιμηθήκαμε αργά, καθώς ο οικοδεσπότης μας κέρασε τσίπουρο που, όπως πάντα, δημιούργησε διάθεση για κουβέντα. Και η αλήθεια είναι ότι είχαμε πολλά να πούμε! Εμείς θέλαμε να ξεναγηθούμε στο κόσμο της Κερκίνης, Ενώ το Γιάννη τον πετύχαμε στην περίοδο που σχεδίαζε αγώνα με βασικό θέμα τον ποδηλατικό γύρο της λίμνης. Ο Θοδωρής, έμπειρος σχεδιαστής αγώνων MTB και ο Κώστας, ο "Συμέλ", κορυφαίος ποδηλάτης, βρέθηκαν στον κατάλληλο τόπο, την κατάλληλη στιγμή.

Όλο και πιο δυτικά.

ΤΟ ΠΡΩΙ ΓΙΑ ΔΥΟ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΩΡΕΣ δεν είπαμε σχεδόν τίποτα. Μιλούσαμε ψιθυριστά μέσω VHF, και μόνο για σοβαρούς λόγους. Μιλήσαμε περισσότερο όταν είδαμε ένα πουλί - να απίθανο όνομα "Σκουφοβουτηχτάρι"- να προσπαθεί απεγνωσμένα να απελευθερωθεί από τα δίκτυα που το είχαν αιχμαλωτίσει. Ύστερα από μια δεκάλεπτη προσπάθεια, στην οποία είχα την μοναδική ευκαιρία να αγγίξω αυτό το πλάσμα -έστω και αν η ευκαιρία συνί-

στατο στην ακινητοποίηση του λαιμού του, καθώς φοβισμένα προσπαθούσε να τσιμπήσει όποιο χέρι βρισκόταν γύρω του-το σκουφοβουτηχτάρι έκανε μια μεγαλοπρεπή βουτιά και αναδύθηκε είκοσι μέτρα μακριά μας, ελεύθερο να διηγηθεί την περιπέτειά του στους συντρόφους του.

Οι ποδηλάτες στο μεταξύ είχαν κάποια προβλήματα ευστάθειας, καθώς μέσα στο κανό μετέφεραν και τα ποδήλατά τους για να ποδηλατήσουν σε παραλίμνιο μονοπάτι, που διαφορετικά θα έπρεπε να προσεγγίσουν από ελώδη περιοχή, ιδανική για μια δεύτερη συνεχόμενη αλλεργική κρίση... Αναχωρήσαμε από την Κερκίνη με την κρυφή υπόσχεση ότι σύντομα θα ξαναβρεθούμε. Δεν ήταν το χαλί από νούφαρα που σκέπαζε τα νερά της, τα άσπαρα πατήματα των κορμοράνων λίγο πριν την "απογείωση", οι φιγούρες των ροδοπελεκάνων ή η απόκοσμη όψη του καλαμιώνα που μας μάγεψαν στην Κερκίνη. Μάλλον η αίσθηση ότι βρίσκεσαι σε έναν ξεχασμένο μικρόκοσμο που

μαλίες, κάνοντας το πεδίο ιδανικό για εξάσκηση σε οδήγηση 4X4. Εννοείται ότι τυχόν έξοδος από αυτή την ιδιότυπη γέφυρα, θα ισοδυναμούσε με πολύωρη ακινητοποίηση και ταλαιπωρία. Ευτυχώς, το δεύτερο όχημα υποστήριξης, που δεν ήταν τετρακίνητο, ακολούθησε πιο συμβατική διαδρομή, μέσω Δράμας, και χωρίς κανένα πρόβλημα έφτασε στο χωριό *Σιδηρόνερο*, όπου σμίξαμε.

Ανηφορίζοντας προς Καράντερε, συναντήσαμε μια παρέα Δραμινών που σκάρωναν έναν αγώνα *enduro* για την επόμενη ημέρα. Πολύ φιλικοί, μας προσκάλεσαν να διανυκτερεύσουμε στο *Παρανέσι*, απ' όπου και θα δινόταν η εκκίνηση του αγώνα τους. Ανάμικτες σκέψεις και συναισθήματα. Είναι αλήθεια ότι όλοι μας έχουμε στενή σχέση με τη μοτοσυκλέτα, και ως πρακτικό και οικολογικό όχημα μεταφοράς στην πόλη, και ως μέσο ταξιδιού. Ωστόσο ο θόρυβος μιας μοτοσυκλέτας, και ιδιαίτερα σε ρυθμούς αγώνα, μέσα στο δάσος, μας προκαλεί ενόχληση και αποστροφή. Από την άλλη, τα

Εναλλαγή ρόλων, εικόνα γνωστή σε κάθε ποδηλάτη.

καθετί μέσα του είναι άπειρα σημαντικό, ότι πίσω από την φαινομενική ηρεμία, ένας συνεχής αγώνας επιβίωσης των ειδών εξελίσσεται. Κινούμενοι γρήγορα στον κεντρικό δρόμο, φτάσαμε σύντομα στον *Προμαχώνα*. Τα ίδια και εδώ, ατέλειωτη ουρά από νταλίκες. Αναστροφή και ανατολική πορεία. Ξεμακρύνουμε κάπως από τα σύνορα παρακάμπτοντας το όρος *Βροντούς* από τον καλό ασφαλτόδρομο βορείως του δίδυμου όρους *Μενίκιο*. Μπήκαμε στο *Νευροκόπι* με κοντομάνικα -την τελευταία φορά που είχα βρεθεί εκεί φορούσα ισοθερμικό, *fleece* και *Goretex*- και συνεχίσαμε οδικά προς τον Άνω Νέστο, με τελικό προορισμό το **Δάσος της Ελατιάς, ή Καράντερε**, όπου προβλέπεται μια συγκλονιστική διαδρομή.

Πριν ωστόσο φτάσουμε εκεί, καρδιοχτυπήσαμε σε ένα κακοτράχαλο χωματόδρομο που, για άλλη μια φορά, δεν υπήρχε στο χάρτη. Στην πραγματικότητα, στα λόγια μόνο ήταν δρόμος, καθώς ουσιαστικά το βατό του τμήμα ήταν δύο υπερυψωμένες χωμάτινες επιφάνειες, ελάχιστα φαρδύτερες από το φάρδος των ελαστικών, ενώ δεξιά και αριστερά τους έχασκαν λάκκοι, κοτρόνες και απίθανες ανω-

παιδιά από τη Δράμα, φάνηκαν να έχουν μεγάλη αγάπη για το δάσος, να είναι από αυτούς που δίνουν πάντα το παρόν σε εθελοντική δασοπυρόσβεση ή δασοπροστασία. Μπήκαμε στον πειρασμό να συζητήσουμε μεταξύ μας τι θα έπρεπε να επιτρέπεται και τι όχι, αν για παράδειγμα τα "οικολογικά" λάστιχα είναι μια λύση ή απλά μια επινόηση του *marketing*, αν ο "μπάσος" ήχος των τετράχρονων είναι λιγότερο ενοχλητικός από τον οξύ των δίχρονων και διάφορα άλλα σχετικά, μέχρι που καταλήξαμε ότι το βασικό πρόβλημα δεν είναι το *enduro*, το κυνήγι και οι καταπατητές, αλλά η αδυναμία κατανόησης της βασικής ιδέας ότι το δάσος είναι εξαιρετικά πολύτιμο για να επαφίεται σε προπονητές της εξέδρας, όπως εμείς. Η ποδηλατική διάσχιση του Καράντερε ξεκίνησε μερικά χιλιόμετρα πριν το δασικό χωριό στην **Ελατιά**. Περίπου σαρανταπέντε χιλιόμετρα καλοσυντηρημένου δασικού δρόμου, με συχνές εναλλαγές κλίσεων και φόντο τεράστιες στίβες τεμαχισμένων κορμών, αρμονικά τακτοποιημένες αριστερά και δεξιά, στενές και απρόσιτες ρεματιές, και βέβαια έλατα υγιή, πικνά και πανέμορφα. Δύο σκασμένα λάστιχα

ποδηλάτου, μερικά φωτογραφικά φιλμ και κάμποση ώρα βιντεοσκόπηση ήταν ο τελικός απολογισμός. Κατά τις 8 το βράδυ φτάσαμε στα απόκοσμα **Θερμιά**, που στοχεύαμε να διανυκτερεύσουμε. Τσίγκινες παράγκες, χωμένες όπως όπως η μια δίπλα στη άλλη, και ενδιάμεσά τους μικρές πισίνες- θερμά λουτρά, σκηνικό Κουστουρίτσα χωρίς αμφιβολία. Η μονοκόματη παράγκα που μας έδειξε ο φύλακας, καθόλου δεν μας ενθουσίασε. Προτιμήσαμε να κατηφορίσουμε προς το Παρανέστι, όπου στήσαμε αντίσκηνα στο προαύλιο του δημοτικού Σχολείου, ενώ για πρώτη φορά μετά από αρκετές ημέρες φάγαμε καθισμένοι σε καρέκλες. Εξαιρετικό φαγητό, τεράστιες μερίδες και απίστευτα χαμηλές τιμές - μοιάζει με παροχυμένο διαφημιστικό σλόγκαν, αλλά ακριβώς έτσι ήταν...

Ένας υπέροχος κύκλος.

TA ΜΑΡΣΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΟΤΩ που μας ξύπνησαν το πρωί ήταν κάπως βίαια για μας- συνήθως ξυπνούσαμε με τιπιβίσματα ή από

 Πάνω το ποδήλατο, κάτω το ποδήλατο. Διαδικασία ρουτίνας που προς το τέλος της αποστολής γινόταν με κλειστά μάτια.

τους γλυκούς ήχους των σύγχρονων κινητών που σε λίγο θα έχουν και τιπιβίσματα σε επιλογές καναρινιού, αηδονιού, καρδερίνας μέχρι και καρακάζας, για τους πιο δύσκολους. Κινηθήκαμε βόρεια, προς το **Φράγμα της Πλατανόβρυσης**, μια ωμή επέμβαση στο περιβάλλον, κοινωνικά ωφέλιμη φαντάζομαι, αλλά η εικόνα που παρουσιάζει το τοπίο πραγματικά σου βαραίνει την καρδιά. Μια καλή ιδέα ίσως να ήταν η λειτουργία ενός κέντρου ενημέρωσης, όχι για να αμβλύνει την σκληρή εικόνα, αλλά για να μπορεί ο περαστικός να αντιλαμβάνεται τις όποιες οφέλιμες προκύπτουν. Αφήνοντας πίσω μας το μνημείο ανθρωπίνης επέμβασης, κινηθήκαμε ανατολικά, παράλληλα στο **Αρκουδόρεμα**, με την ελπίδα ότι θα εισχωρούσαμε στο νομό Ξάνθης, χωρίς να χρειαστεί να επιστρέψουμε στον Κεντρικό δρόμο. Διασχίζοντας μια άπειρου κάλλους διαδρομή,

φτάσαμε πολύ κοντά στον περίφημο **καταρράκτη του Λειβαδίτη**, ενώ ύστερα από μερικά λεπτά έφτασαν οι ποδηλάτες, φορτώσαμε τα ποδήλατα και κάναμε τον ίδιο δρόμο ανάποδα! Πίσω στο Αρκουδόρεμα, Φράγμα, Παρανέστι και ανάβαση στο Λειβαδίτη από το νομό Ξάνθης. Ακούγεται παράλογο, αλλά για να γίνει κατανοητό, θα πρέπει να αναφέρω τα εξής: Ο πανέμορφος αυτός καταρράκτης βρίσκεται σχεδόν πάνω στο όριο των νομών Δράμας και Ξάνθης, και αποτελεί ανερχόμενο πόλο έλξης επισκεπτών. Προσεγγίζοντας το καταρράκτη από το νομό Δράμας, ο επισκέπτης φτάνει πολύ κοντά στον καταρράκτη, μερικά μόλις λεπτά περπάτημα είναι αρκετά. Αντίθετα, μέσω του χωριού Λειβαδίτης, φτάνει αρκετά ψηλότερα από τον καταρράκτη, και είναι "υποχρεωμένος" να περπατήσει σε ένα μονοπάτι πρωτοφανούς ομορφιάς, μήκους περίπου δύο χιλιομέτρων και με σχετικά έντονη κλίση. Πεζοπορικά δηλαδή τα δύο σημεία απέχουν περίπου είκοσι λεπ-

τά. Οδικά ωστόσο απέχουν περίπου μιάμιση ώρα, καθώς για διάφορους λόγους δεν υπάρχει σύνδεση του οδικού δασικού δικτύου του νομού Δράμας με αυτό του νομού Ξάνθης. Ως πιθανά αίτια ακούσαμε την προστασία των δασών από την παράνομη υλοτομία, την Εθνική ασφάλεια καθώς και ενδεχόμενο ανταγωνισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων Δασαρχείων. Εμείς, ως άπιστοι Θωμάδες, είχαμε την αισιοδοξία ότι τελικά, κάπου τα δύο δίκτυα θα συνδέονται αλλά...δεν.

Η επιλογή μας για επαναπροσέγγιση του καταρράκτη μέσω Λειβαδίτη, στηρίχθηκε στην επιθυμία μας να διανυκτερεύσουμε στο παραμυθένιο πάρκο αναψυχής που έχει στήσει το Δασαρχείο Ξάνθης, ακριβώς πριν από την είσοδο για το κατηφορικό μονοπάτι προς τον καταρράκτη. Για πάρκο φανταστείτε ένα διακριτικό ξύλινο φράχτη, ένα και μοναδικό πολυγωνικό, ξύλινο επίσης, κίосκι καθώς και μια πηγή (δηλαδή ό,τι πρέπει). Με νυχτερινή θερμοκρασία περιβάλλοντος γύρω στους 14 βαθμούς και τη μεγάλη άρκτη ακριβώς πάνω από τα κεφάλια μας, οι συνθήκες διανυκτέρευσης άγγιξαν το απόλυτο όνειρο. Δεν το

Το πρώτο πράγμα που νιώθεις επικρίνοντας το φράγμα της Πλατανόβρυσης στο Νέστο, είναι ένα ισχυρό σοκ.

Στο Διαβολόρεμα, λίγο μετά το φράγμα της Πλατανόβρυσης στο Νέστο, ένα ακόμα "μνημείο" ανθρώπινης επέμβασης . Θαρρείς ότι η ίδια η φύση έχτισε το γεφύρι για να ενώσει τις δύο όχθες, ότι το γεφύρι ήταν πάντα εκεί!

έπιασαν στο τσακ, γιατί η πηγή έσταζε...
Γύρω στις 3 το πρωί, μυστηριωδώς, έβρεξε.

Σέρεφε (γειά μας)

ΓΥΡΩ ΣΤΙΣ 6:30 ΣΗΚΩΘΗΚΑΜΕ χωρίς κανένας να χρειαστεί δεύτερη πρόσκληση, μυστηριωδώς, και αντικρύσαμε τις συνθήκες πρωινού ξυπνήματος που κατέκτησαν το απόλυτο όνειρο. Το κατώτερο τμήμα του σύννεφου που είχε σχηματιστεί από την υγρασία της νύχτας, άφηνε μεν τα πάντα να φαίνονται, αλλά με συνεχή μετακινούμενη άχνα ανάμεσά τους, ενώ δεκάδες αόρατα πλάσματα κελαηδούσαν ασταμάτητα. Αν εμφανιζόταν και καμιά χωριατοπούλα, δεν ήταν δύσκολο να την πάρουμε για νεράϊδα...Και παρεπιπτόντως, τα δάσος που βρισκόμαστε λέγεται **Χαϊντού!**

Ωρα για σοβαρή δουλειά. Το παραμύθι συνεχίστηκε στο μονοπάτι, και εμείς ψάχναμε τρόπους να το αποτυπώσουμε καλύτερα. Την

κάμερα στο κράνος, στο ψαλίδι, να κυττάει πάνω, να κυττάει πλάγια...Την μία και μοναδική φορά που είχα μέχρι τότε δει τον καταρράκτη, ήταν μια ακίνητη παγοκολώνα ύψους 35μ. Αυτή τη φορά ήταν ένας εντυπωσιακός καταρράκτης, με άγριο ρυθμικό βουητό και ορμή τρομερή. Τελικά είναι πολύ ελλειπές να λες: "Έχω πάει εκεί". Πρέπει να λες πότε πήγες, τι καιρικές συνθήκες επικρατούσαν, τι ήχους άκουγες, πώς μύριζε ο αέρας, για να μην πώ με ποιούς ήσουν παρέα.

Σύντομη ανασυγκρότηση και αναχώρηση για Ξάνθη, αλλά από το δασικό δρόμο που φεύγει προς τα δυτικά μέσω ενός πολύ καλά σηματοδοτημένου δικτύου χωματόδρομων. Κάποια στιγμή αντικρύσαμε ένα ξεχωριστό χωριό στα αριστερά μας. Δεν είχε σπουδαία αρχιτεκτονική ή ιδιαίτερη ρυμοτομία. Έδινε όμως την αίσ-

Ο πόλεμος κερδίζεται με τα μετόπισθεν.....

θηση ότι είναι νοικοκυρεμένο, ότι οι κάτοικοί του ασχολούνται μόνιμα και σοβαρά μαζί του. Χτισμένο στη βόρεια πλευρά μιας ρεματιάς, με τα χωράφια χωρισμένα σε τετράγωνα διαφορετικού μεγέθους και καλλιεργημένα με αρκετά διαφορετικά σπαρτά, σου έδινε την εντύπωση ενός χωριού που προσπαθεί να είναι σχεδόν αυτάρκες. Και το σημαντικότερο, παρ' ό,τι στεκόμασταν στην απέναντι πλαγιά, πολλές παιδικές φωνές έφταναν στ' αυτιά μας. Το χωριό δεν είχε ταμπέλα εισόδου ή εξόδου, στο χάρτη αναφέρετο ως **Ωραιό**, και οι κάτοικοί του το αποκαλούν **Τσαΐ Μαχαλά**. Μουσουλμανικό χωριό με 65 οικογένειες και 250 άτομα περίπου. Και 65 δορυφορικές κεραιές επίσης, γιατί οι Μουσουλμάνοι της Θράκης προτιμούν τα Τουρκικά κανάλια, γιατί εκτός των άλλων, η Τουρκική είναι η γλώσσα που γνωρίζουν καλύτερα. Αυτά, και άλλα, μας τα είπε σε πολύ καλά Ελληνικά ο Αϊχάν, ο 22χρονος ιμάμης του χωριού, που τυχαία περνούσε με το παπάκι του. Δεν είχαμε άλλο χρόνο να αφιερώσουμε στο Τσαΐ Μαχαλά. Οδικά όλοι μαζί συνεχίσαμε για Ξάνθη, και μέσω Εθνικής Οδού, είσοδος στο νομό Ροδόπης. Αυτή τη φορά δεν προσπαθήσαμε να μπορούμε από το ορεινό δίκτυο, γιατί δεν είχαμε καιρό για κύκλους-το φαινόμενο των ασύνδετων δασικών δικτύων ισχύει και μεταξύ

 Πρωινό στο παραμυθένιο δάσος Χαϊντού. "Ξωτικά" τελικά εμφανίσθηκαν.

των δύο αυτών νομών-.

Λίγο μετά την **Κομοτηνή**, κινηθήκαμε βόρεια προς την εκτεταμένη περιοχή των **Πομακοχωρίων**. Στη διαδρομή μας χαιρετήσαμε πλήθος ανδρών, που φορούσαν φέσια, και όλοι τους μας ανταπέδιδαν το χαιρετισμό. Χαιρετήσαμε και αρκετές γυναίκες, που έστρεφαν το βλέμμα τους αλλού. Προορισμός ήταν το πλέον απομακρυσμένο πομάκινο χωριό, η **Κύμη**. Στήσαμε τα αντίσκηνά μας δύο χιλιόμετρα πριν μπούμε στο χωριό, δίπλα σε μια πηγή και ένα ξύλινο κιόσκι. Το βράδυ δεχτήκαμε απρόσκλητες επισκέψεις από δύο 17χρονους Πομάκους, τον Όζμπαϊ και τον Ιμπραήμ. Τους προσκαλέσαμε να φάνε μαζί μας, και ύστερα από αρκετές αρνήσεις δέχτηκαν. Περισσότερο μιλούσε ο Όζμπαϊ, ένας τετραπέρατος Πομάκος, ευγενικός και με χιούμορ, που λίγο πολύ περνούσε τη φάση της συνειδητοποίησης ότι η ζωή του αγρότη σε μια πολύ κλειστή κοινωνία είναι μια εξέλιξη που δεν τον ενθουσιάζει αλλά για διάφορους λόγους είναι αδύνατον να της αντισταθεί. "C'est la vie, Όζμπαϊ" του είπα, και αφού του εξήγησα τι

σημαίνει, αυτός το επανάλαβε με τη χαρακτηριστική πομάκινη προφορά του.

Στη Βουλγαρία χωρίς visa!

ΤΟ ΑΛΛΟ ΠΡΩΙ ΞΕΚΙΝΗΣΕ μια μακρά ποδηλατική διαδρομή, με στόχο τη διάσχιση των πιο απομακρυσμένων πομάκιων χωριών. Ο καιρός συνέχιζε να είναι με το μέρος μας, ευχάριστα υψηλή θερμοκρασία και απόλυτη ηλιοφάνεια. Μπαίνοντας στη Κύμη, νιώσαμε ότι κάναμε ένα άλμα πίσω στο χρόνο. Παλιά σπίτια, κακοί χωματόδρομοι, φοβισμένα βλέμματα και μια αίσθηση φτώχειας και εγκατάλειψης, που δεν είχαμε συναντήσει στα προηγούμενα χωριά. Σύντομα κάποιοι ξεθάρρεψαν και μας πλησίασαν, ένωσαν άνετα, και εμείς μαζί τους, μας έδειξαν το δρόμο για τα Ελληνοβουλ-

Αρκετές φορές ο Κώστας ποδηλατούσε έχοντας τη mini κάμερα στερεωμένη στο κράνος του, που παρά το ελάχιστο βάρος της του δυσκόλευε αρκετά την προσπάθειά του. Τα εντυπωσιακά πλάνα ωστόσο που μας μετέφεραν την οπτική γωνία του ποδηλάτη, αποζημίωσαν με το παραπάνω την προσπάθειά του.

γαρικά σύνορα και μάλιστα μας συνόδεψαν ως εκεί. Δηλαδή για 200-300 ανηφορικά μέτρα, μέχρι που φάνηκε η γνωστή τσιμεντένια "πυραμίδα", ορατό όριο της συνοριακής γραμμής. Σύντομα και άλλοι κάτοικοι του χωριού έκαναν την εμφάνισή τους, και μια περιέργη ταινία εκτυλίχθηκε ακριβώς πάνω στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Ο Θοδωρής έκανε βόλτες στη "Βουλγαρία" πάνω στο άλογο ενός Πομάκου, ο Συμέλ έκανε βόλτες τον Γιόγκαν, έναν 6χρονο Πομάκο, που μόλις ανέβηκε στο πολύχρωμο ποδήλατο του Έλληνα πρωταθλητή μας χάρισε το τελειότερο χαμόγελο ευτυχίας που συναντήσαμε στο δεκάημερο αυτό, ο Αντώνης τηλεφωνούσε με το κινητό του στα συνομήλικα με το Γιόγκαν παιδιά του για να μοιραστεί μαζί τους τις στιγμές που ζούσε, ενώ ο Κώστας μοίραζε αφειδώς τους χυμούς που είχαμε για τη συνέχεια της αποστολής μας. Χαιρετήσαμε αρκετές φορές πριν συνεχίσουμε την διαδρομή μας, που κινείτο πλέον ασφυκτικά κοντά στα σύνορα περνώντας από χωριά Πομάκων. Λιποί μινι-ρέδες, δορυφορικές κεραίες, ευγενικές και φιλικές φιγούρες, ηλικιωμένοι καθισμένοι σε καρέκλες στην άκρη του δρόμου, γυναικεία πρόσωπα να στρέφονται στην αντίθετη από εμάς κατεύθυνση...Και μ' αυτά μπήκαμε στον νομό

Έβρου, για τον οποίο δεν ισχύουν τα προβλήματα σύνδεσης του δευτερεύοντος οδικού δικτύου, που συναντήσαμε στους τρεις νομούς. Νομός Έβρου...Άλλο τοπίο. Στο μυαλό μας ήρθαν τα ανθισμένα λειβάδια της Κεντρικής Ευρώπης. Όλες οι αποχρώσεις της γήινης ανοιξιάτικης παλέτας, για όσο φτάνει η ματιά σου. Καλλιέργειες φροντισμένες με μεράκι και χωμάτινοι δρόμοι φιδωτοί, που γλύφουν λειβάδια και στριφογυρίζουν σε λόφους και λοφίσκους, δέντρα περιέργα, σε ακανόνιστα σχέδια και μέγεθος από θάμνο ως κυπαρρίσι.

Αφήναμε σκόνη πίσω μας, εντοπίζαμε το κάδρο, και περιμέναμε μέχρι οι ποδηλάτες να χωθούν σε αυτό. Μετά ξαναξεκινούσαμε, τους προσπερνούσαμε ακούγοντας ευχές για το σύννεφο που τους δωρίζαμε, ξαστατηνόμασταν και πάει λέγοντας. Το δεύτερο όχημα υποστήριξης προπορευόταν αρκετά ψάχνοντας το μίτο της Αριάδνης στο λαβυρινθώδες χωμάτινο δίκτυο, μέχρι που φτάσαμε στο **Μικρό Δέριο**. Αν κάποτε αποφασίσετε να κάνετε την ίδια διαδρομή, υπολογίστε τουλάχιστον διπλάσιο χρόνο απ' ό,τι υπολογίσατε με

 Ο Κώστας ενώ προσπαθεί να εξηγήσει σε Πομάκους του ακριτικού χωριού Κύμη, από πού ερχόμαστε και πού πρόκειται να πάμε. Η έννοια "χάρτης" ήταν εντελώς άγνωστη.....

βάση το χάρτη. Σύντομα φτάσαμε στους **Μεταξάδες**, ένα πανέμορφο χωριό, όπου σύσσωμοι αποφασίσαμε να χαρίσουμε στους εαυτούς μας ζεστό μπάνιο και ύπνο σε καθαρά καλοσιδερωμένα σεντόνια. Η επαφή με την άνεση μας υπενθύμισε ότι το τέλος του οδοιπορικού μας ήταν πολύ κοντά.

Αυτό ήταν ;

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ ΚΑΙ ΠΑΛΙ, αποφασίσαμε όλη η υπόλοιπη διαδρομή να γίνει ποδηλατικά. Ο Συμέλ και ο Θοδωρής ποδηλατούσαν γρήγορα, δημιουργώντας ένα σπάνιο θέαμα για τους κατοίκους των χωριών, ακόμα και για τους οδηγούς των φορτηγών, που υπομονετικά περίμεναν το νόημα απ' το όχημα συνοδείας για να προσπεράσουν. Στο βορειό-

τερο Ελληνικό χωριό, το *Ορμένι*, δεν φτάσαμε. Πήραμε λάθος δρόμο, αλλά ευτυχώς περάσαμε από τα **Δίκαια**. Κινηθήκαμε βορείως του Άρδα, μέχρι το "δία μέσου ποταμού" πέρασμα για *Καστανιές*, δηλαδή απλά ένα σχετικά υπερυψωμένο ασφάλτινο τμήμα του δρόμου μήκους εκατόνπενήντα περίπου μέτρων, που διασχίζει κάθετα την κοίτη. Τίποτα δεν τελειώνει, πριν τελειώσει. Ο ποταμός Άρδας ήταν πλημμυρισμένος, το πέρασμα ήταν "αδιαπέραστο" και για τρακτέρ ακόμα. Τηλεφωνικά επι-κοινωνήσαμε με εκπρόσωπο του Δημοτικού Συμβουλίου που μας περίμενε σχεδόν ακριβώς απέναντι, και μάθαμε για την καινούργια γέφυρα που αν και δεν είχε εγκαινιασθεί ακόμα, είχε τεθεί σε λειτουργία. Δέκα λεπτά αργότερα ακουμπήσαμε στη μπάρα του φυλακίου Καστανιών. Ο Δημοτικός Σύμβουλος μας υποδέχθηκε με ζεστό χαμόγελο και μας οδήγησε σε χώρο αναψυχής στη νότια όχθη του Άρδα, ακριβώς απέναντι από το σημείο που αναγκαστήκαμε να παρακάμψουμε.

Από το απόγευμα της προηγούμενης ημέρας ο καιρός είχε αρχίσει να χαλάει, το πρωί σήμερα ήταν μουντός, και τη στιγμή που είχαμε τη Σαγιάδα στους καθρέφτες μας άρχισε να βρέχει. Το έλεγαν οι μετεωρολογικές προβλέψεις ήδη από τρεις ημέρες πριν. Η μελαγχολία που φέρνει μαζί της η βροχή μας προστέρασε απαραίτητη. Η μελαγχολία που έρχεται όταν κάτι ωραίο τελειώνει, αυτή μας άγγιξε κάπως. Ίσως το πιο δυνατό στοιχείο σε μια όμορφη εμπειρία είναι ότι γίνεται όμορφότερη όσο το γεγονός που τη δημιουργήσε απομακρύνεται στο παρελθόν. Τις επόμενες ημέρες καταβάλαμε σοβαρή προσπάθεια για να προσαρμοστούμε στις καθημερινές μας συνήθειες. Οι υπερφορτωμένοι εγκεφαλικοί μας νευρώνες ζητούσαν αναβολή για την εκτέλεση κάθε εργασίας που θα τους απασχολούσε από την προσπάθειά τους να βάλουν σε τάξη τις αναρίθμητες πληροφορίες που σε απίστευτα σύντομο διάστημα εισέβαλαν στην μνήμη μας.

Κοίταξα στην παχιά κόκκινη γραμμή στο πάνω τμήμα του χάρτη. Έβλεπα ανθρώπους, χρώματα, εικόνες και συναισθήματα. Δεν έβλεπα κουκίδες. Ούτε γραμμές.

Υποστηρικτές - Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε την **Ι. Μανιατόπουλος ΑΕΒΕ** για τα δύο ποδήλατα *Ideal* που μας παραχώ-

ρησε. Τα ποδήλατα, μοντέλου *Safari* με αξεσουάρ σειράς *Deore*, ανταποκρίθηκαν με εξαιρετική επιτυχία στην σκληρή χρήση των περ. 500 χλμ που καλύφθηκαν ποδηλατικά. Εξαιρετικό το πολυμορφικό τετρακίνητο **Renault RX4** που χρησιμοποιήσαμε ως όχημα υποστήριξης, κινείται με μεγάλη άνεση στους σκληρούς χωματοδρόμους, γρήγορα στην άσφαλτο και μας παρείχε άριστες συνθήκες ταξιδιού. Η ψηφιακή βιντεοκάμερα *Sony* που μας παραχώρησε η **Sony Hellas**, χωρούσε και στερεωνόταν παντού, δίνοντάς μας την ευκαιρία να καταγράψουμε από δύσκολες "γωνίες" την προσπάθεια των ποδηλατών. Πολύ πρακτικά ήταν τα σακίδια πλάτης **Eastpak**.

Ακόμα, ευχαριστούμε ιδιαίτερα την **Τοπική Ένωση Δήμων Κοινοτήτων Θεσπρωτίας, το Δήμο Σαγιάδας** και το Δήμαρχο προσωπικά για την πρόθυμη και ουσιαστική υποστήριξη. Το **Δημοτικό Συμβούλιο Δήμου Βήσσης**, για την λιτή και ζεστή υποδοχή στον τερματισμό στις *Καστανιές*. Το **ΓΕΣ** για την άδεια που μας παραχώρησε για διέλευση σε τμήματα της επιτηρούμενης ζώνης, και ιδιαίτερα τον **διοικητή του τάγματος προκάλλυψης Κονίσης**, για την καθοδήγησή μας στο Γράμμο. Τέλος, ευχαριστούμε τον **Γιάννη Ρέκλο**, από τον **Οικοπεριηγητή Κερκίνης (0327-41450)**, για την εκπληκτική ξενάγηση στη μαγική Κερκίνη. Χορηγός της αποστολής ήταν η **Amita Motion**.

Η "**διάσχιση συνοριακής γραμμής**" πέρασε έντεκα νομούς και, περίπου, διακόσια χωριά. Επιλέχθηκε με στόχο την κάλυψη των χαρακτηριστικότερων τοπίων της συνοριακής γραμμής.

• **Παραμεθόριος Θεσπρωτίας - δυτική παραμεθόριος Ιωαννίνων**

• **Διάσχιση όρους Γράμμος (Ν. Ιωαννίνων - Ν. Καστοριάς)**

• **Μικρή Πρέσπα (Ν. Φλωρίνης)**

• **Διάσχιση όρους Βαρνούς (Ν. Φλωρίνης)**

• **Ανάβαση Καϊμακτσάλαν (Ν, Φλωρίνης & Ν. Πέλλας)**

• **Παραλίμνιος Δοϊράνης (Ν. Κιλκίς)**

• **Λίμνη Κερκίνη (Ν. Σερρών)**

• **Δάσος Καραντερέ (Ν. Δράμας)**

• **Δάσος Χαϊντού (Ν. Ξάνθης)**

• **Πομακοχώρια Ανατολικής Ροδόπης (Ν. Ροδόπης)**

• **Παραμεθόριος νομού Έβρου (Ν. Έβρου)**